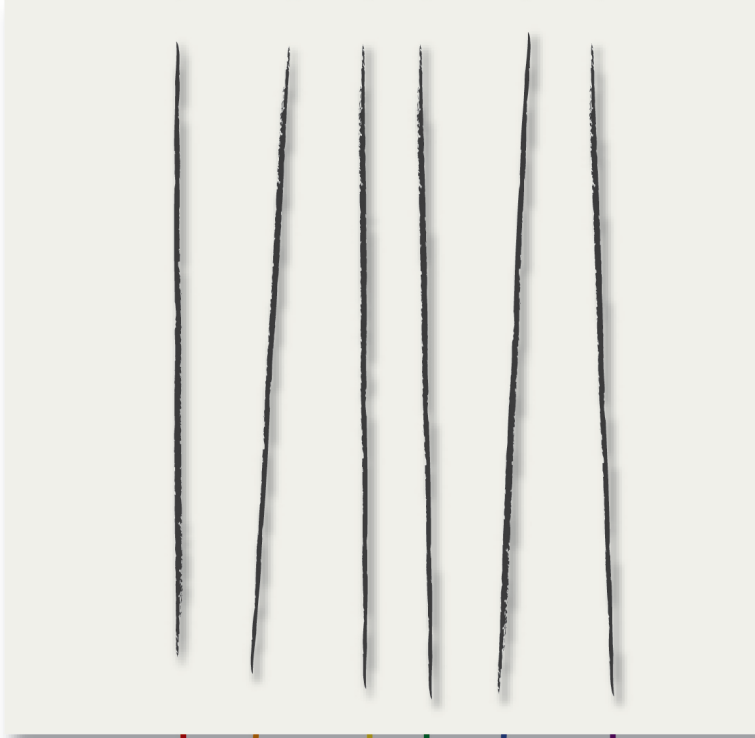

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΝΑΝΣΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΕΛΕΝΑ-ΟΛΓΑ ΧΡΗΣΤΙΔΗ

Συμπερίληψη & Ανθεκτικότητα

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΣΤΗΡΙΞΗΣ
σε θέματα
σεξουαλικού προσανατολισμού,
ταυτότητας, έκφρασης
και χαρακτηριστικών φύλου

GUTENBERG

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ CHEMSEX
ΑΠΟ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Αντώνης Πούλιος

Τι αναζητά ένας εργένης; Πάντοτε έναν άλλο εργένη και προπαντός όχι κάποιον που θα μπορούσε να τον εκτοπίσει από τη θέση του. Μας προκαλεί γέλιο, πικρό γέλιο, διότι όλοι έχουμε έναν εργένη μέσα μας.

(Malengreau, 2012, σ. 62)

**Ψυχαγωγική χρήση ουσιών στο σεξ:
Ορισμοί και ερευνητικά δεδομένα**

ΩΣ CHEMSEX ορίζεται η ψυχαγωγική χρήση ορισμένων ψυχοτρόπων ουσιών πριν ή και κατά τη διάρκεια του σεξ μεταξύ ΑΣΑ (Bourne, Reid, Hickson και συν., 2015· Edmundson, Heinsbrock, Glass και συν., 2018· Hegazi, Lee, Whittaker και συν., 2017· Stuard, 2019). Η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών στο σεξ δεν είναι κάτι νέο αλλά της έχει δοθεί πρόσφατα προσοχή κυρίως ως προς την επικράτησή της σε ΑΣΑ (Bourne, Ong, Pakianathan, 2018· Hampel, Kusejlo, Kouyos και συν., 2019· Race, 2015· Torres, Bastos, Kamel και συν., 2020), καίτοι ως επί το πλείστον με στιγματιστικό τρόπο (Amaro, 2016· Bourne και συν., 2018· Evans, 2019· Maitena, Shah, Madesclaire και συν., 2019· Stuard, 2019). Στην προσέγγιση του chemsex συνεπώς απαιτείται διαθεματική προσέγγιση, «νηφάλια» σε σχέση με στερεότυπα και προκαταλήψεις, καθώς αφορά ανθρώπους οι οποίοι είναι πολλαπλά στιγματισμένοι κοινωνικά ως κούιρ, γκέι, χρήστες, ενδεχομένως οροθετικοί ή και εμπλεκόμενοι με σεξουαλικές δραστηριότητες και πρακτικές οι οποίες βρίσκονται εκτός τόσο της ετεροκανονικότητας όσο και της ομοκανονικότητας πολλές φορές. Πέραν των νομικών ή ηθικών θεμάτων που διακυβεύο-

νται (Morris, 2019a), τα οποία είναι εκτός της σκοπιάς του παρόντος κεφαλαίου, θα πρέπει να έχει κανείς κατά νου ότι δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχολογικά ή όποιας άλλης φύσης όλοι οι άνθρωποι οι οποίοι κάνουν χρήση ουσιών, δεδομένου βέβαια ότι η κατάχρησή τους ενέχει σαφείς και ξεκάθαρους μεγαλύτερους ή μικρότερους κινδύνους για την υγεία τους (Bourne και συν., 2018· Evans, 2019· Hickson, 2018· Maitena και συν., 2019· Maxwell, Shahmanesh, & Gafos, 2019· Plateau, Pebody, Dunbar και συν., 2019· Stuard, 2019· Tomkins, George, & Kilner, 2018).

Ο ΛΟΑΤΚΙ+ πληθυσμός εμφανίζει διεθνώς υψηλότερη συχνότητα χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών (Allen & Mowbay, 2016· Boyd, Veliz, Stephenson και συν., 2019· Evans-Polce, Veliz, Boyd και συν., 2019· Kerridge, Pickering, Saha και συν., 2017· Maxwell και συν., 2019· McCabe, Hughes, West και συν., 2019· Lawn, Aldridge, Xia και συν., 2019· Schmidt, Bourne, Weatherburn και συν., 2016· Torres και συν., 2020). Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στο ότι ο κουίρ τρόπος ζωής επιφέρει διαφορετικούς τρόπους σύναψης κοινωνικού δεσμού (Amaro, 2016· Corbett, 2017· Foucault, 1994/2012· Fawcett, 2016· Lane, 2001· Maitena και συν., 2019· Παπαδοπετράκης & Παπατριανταφύλλου, 2017· Race, 2015· Saketopoulou, 2011a· Stuard, 2019), μιας και πράγματι φαίνεται ότι από τα μέσα σχεδόν του προηγούμενου αιώνα η χρήση ουσιών ήταν μια συμπεριφορά σύνδεσης και ψυχαγωγίας μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (Evans, 2019· Fawcett, 2016· Maitena και συν., 2019· Παπαδοπετράκης & Παπατριανταφύλλου, 2017· Stuard, 2019). Υπό το μειονοτικό στρες¹ ωστόσο στο οποίο υπόκεινται τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, σε συνδυασμό με τη νευροχημική δράση των ουσιών, η χρήση δύναται να γίνει προβληματική ή και καταστροφική, οδηγώντας σε κατάχρηση, εθισμό έως και θάνατο (Evans, 2019· Evans-Polce και συν., 2019· Glynn, Byrne, O’Dea και συν., 2018· McCabe και συν., 2019· Meyer, 2003· Plateau και συν., 2019· Smith & Tasker, 2017).

Παρ’ όλα αυτά, θα πρέπει να είναι σαφές ότι δεν εμπλέκεται με chemsex όποιος ΑΣΑ κάνει χρήση ουσιών (Bourne και συν., 2018· Stuard, 2019). Το chemsex αφορά κατά κανόνα τρεις συνθετικές ψυχοτρόπες ουσίες: την κρυσταλλική μεθαμφεταμίνη (crystal meth), τη μεθυλομεθαθινόνη (mephedrone), η οποία συγκαταλέγεται στις συνθετικές καθινόνες, καθώς επίσης και το γ-υδροβουτυρικό οξύ (GHB) και τη γ-βουτυρολακτόνη (GBL), γνωστά ως G (Bourne και συν., 2018·

1. [Σ.τ.Ε.]: Βλ. επίσης Κεφάλαιο 1.

Edmundson και συν., 2018· Maxwell και συν., 2019).² Οι δύο πρώτες είναι ισχυρές διεγερτικές ουσίες ενώ η τρίτη κατασταλτική, με βασικά χαρακτηριστικά και των τριών τη δημιουργία συναισθήματος ευφορίας, αύξηση της σεξουαλικής διάθεσης και άρση αναστολών (Abdularhim & Bowden-Jones, 2015· Giorgetti, Tagliabracchi, Schifano και συν., 2017). Η χρήση τους γίνεται εισπνεόμενα (ενδορινικά και με κάπνισμα), ενδοπρωκτικά ή ενδοφλέβια (slamming) για τις δύο πρώτες, και κατά κανόνα πόσιμα σε ανάμειξη με χυμούς για το G (Abdularhim & Bowden-Jones, 2015· Giorgetti και συν., 2017). Χρησιμοποιούνται αρκετά συχνά συνδυαστικά μεταξύ τους, όπως και μαζί με άλλες ουσίες, όπως κάνναβη, κοκαΐνη, κεταμίνη και αλκυλονιτρώδη (poppers), καθώς και φαρμακευτικές ουσίες που περιλαμβάνουν αντικαταθλιπτικά, αγχολυτικά και φάρμακα για τη στυτική δυσλειτουργία (Edmundson και συν., 2018· Giorgetti και συν., 2017· Hammoud, Vaccher, Jin και συν., 2018· Maxwell και συν., 2019). Η συνδυαστική χρήση γίνεται ως επί το πλείστον με στόχο την αντιστάθμιση των ανεπιθύμητων πλευρών της δράσης της εκάστοτε ουσίας ή και την ενίσχυση και διεύρυνση της εμπειρίας και του σκοπού της χρήσης.

Σκοπός του chemsex είναι η ενίσχυση και διευκόλυνση της σεξουαλικής δραστηριότητας, η επιμήκυνση της διάρκειάς της, η επαύξηση της οικειότητας, η εξερεύνηση του σεξ και της σεξουαλικής ή/και έμφυλης ταυτότητας και η άρση αναστολών (Amaro, 2016· Bourne και συν., 2018· Edmundson και συν., 2018· Evans, 2019· Fawcett, 2016· Maitena και συν., 2019· Maxwell και συν., 2019· Smith & Tasker, 2017· Stuard, 2019). Πρόκειται ακριβώς όχι μόνο για χρήση ουσιών αλλά για έναν συγκεκριμένο τύπο σεξουαλικής συνεύρεσης και συγκρότησης δεσμών, με δικούς της κώδικες και συμπεριφορές (Amaro, 2016· Bourne και συν., 2015· Evans, 2019· Fawcett, 2016· Hegazi και συν., 2017· Maitena και συν., 2019· Maxwell και συν., 2019· Stuard, 2019), η οποία κυμαίνεται από την ενίσχυση και διεύρυνση της σεξουαλικής εμπειρίας δύο εραστών μέχρι ομαδικές πολύωρες ή και πολυήμερες σεξουαλικές συνευρέσεις, BDSM πρακτικές κ.ά. Εντοπίζεται κατεξοχήν μεταξύ ΑΣΑ ακριβώς γιατί συνδέεται με την γκέι και κουίρ σεξουα-

2. Περισσότερες πληροφορίες σε σχέση με τις εν λόγω και άλλες ψυχοτρόπες ουσίες, την επίδρασή τους, πρόληψη και μείωση της βλάβης σε σχέση με αυτές, όπως και θέματα που σχετίζονται εν γένει με το chemsex μπορεί κανείς να βρει στη σελίδα του facebook «h & h – gr», @ChemSex.gr, η οποία αποτελεί εγχείρημα των κοινωνικών δράσεων για το chemsex από τον Σύλλογο Οροθετικών Ελλάδος «Θετική Φωνή».

λικότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, αλλά και με τις προκλήσεις που επιφέρει για το υποκείμενο (Amaro, 2016· Evans, 2019· Hickson, 2018· Maitena και συν., 2019· Morris, 2019b· Smith & Tasker, 2017· Stuard, 2019· Plateau και συν., 2019).

Η εμπλοκή με το chemsex ελλοχεύει αρκετούς κινδύνους, δεδομένης της φύσης των συγκεκριμένων ουσιών, οι οποίες είναι ιδιαίτερα εθιστικές και με σχετικά γρήγορη ανάπτυξη ανοχής, η οποία αυξάνει την πιθανότητα κατάχρησης και εξάρτησης (Abdularhim & Bowden-Jones, 2015· Giorgetti και συν., 2017· Torres και συν., 2020), ειδικά όταν γίνεται συχνή χρήση και δη ενδοφλέβια (Fawcett, 2016· Giorgetti και συν., 2017· Maxwell και συν., 2019). Σε αυτούς συγκαταλέγονται μειωμένη όρεξη για φαγητό, αφυδάτωση, μειωμένη χρήση προφυλακτικού, αύξηση ενέσιμης χρήσης, μετάδοση ΣΜΛ, μη υιοθέτηση συμπεριφορών ασφαλέστερου σεξ και ασφαλέστερης χρήσης (π.χ. καθαρά σύνεργα), η εξάρτηση, η ανεπιθύμητη, επικίνδυνη και απρόβλεπτη αλληλεπίδραση ουσιών, η τοξίκωση (υπερβολική δόση), η πλημμελής τήρηση της αντιρετροϊκής αγωγής, σωματικές βλάβες (π.χ. ρήξη βλεννογόνων του πρωκτού που επιφέρουν αιμορραγίες και μεγαλύτερη πιθανότητα μετάδοσης ιών και μολύνσεων), απρόβλεπτη αλληλεπίδραση ουσιών με υποκείμενα, ενίοτε αδιάγνωστα προβλήματα υγείας (π.χ. καρδιαγγειακά), καθώς και η εμπλοκή με πρακτικές ή συνευρέσεις χωρίς συναίνεση ένεκα συσκότισης της κρίσης υπό την επήρεια (Amaro, 2016· Bourne και συν., 2015· Edmundson και συν., 2018· Giorgetti και συν., 2017· Glynn και συν., 2018· Hampel και συν., 2019· Maxwell και συν., 2019· Plateau, 2019· Torres και συν., 2020). Οι κίνδυνοι αυτοί επαυξάνονται ιδιαίτερα όταν υφίσταται προβληματική χρήση. Μολονότι δεν υπάρχει σαφής ορισμός του προβληματικού chemsex, μιας και υπάρχει μεγάλη ετερογένεια μεταξύ των εμπλεκόμενων και της σχέσης που αναπτύσσουν με τη δραστηριότητα (Bourne και συν., 2018· Evans, 2019· Maxwell και συν., 2019· Stuard, 2019· Plateau και συν., 2019), ενδείξεις θεωρούνται η αδυναμία να κάνει κανείς ή να ευχαριστηθεί το σεξ νηφάλιος, η απώλεια ικανοποίησης και ενδιαφέροντος από άλλες δραστηριότητες, η απώλεια ελέγχου της χρήσης, όπως αυτή προκύπτει από μεγαλύτερες ποσότητες ουσιών ή και μεγαλύτερης διάρκειας εμπλοκής από όσο ήταν επιθυμητό, η απώλεια ημερών εργασίας και κοινωνικού δικτύου εκτός χρήσης, καθώς και ψυχολογικές δυσκολίες οι οποίες δύνανται να είναι ήπιες αρχικά, αλλά εμμένους στον χρόνο, και περιλαμβάνουν θλίψη, ευερεθιστότητα, διάχυτο άγχος, καχυποψία κ.ά. (Fawcett, 2016· Evans, 2019· Hickson, 2018· Prestage, Hammoud, Jin και συν., 2018· Smith & Tasker, 2017·

Plateau και συν., 2019· Tomkins και συν., 2018). Σε κάθε περίπτωση, η προβληματική εμπλοκή αυξάνει σε μεγάλο βαθμό την πιθανότητα για εκδήλωση των προαναφερθέντων, ενώ συχνά συνοδεύεται από προβλήματα ψυχικής υγείας, ενίοτε πολύ σοβαρά, στα οποία συγκαταλέγονται αγχώδεις διαταραχές, διαταραχές της διάθεσης, παρανοϊκός και αυτοκτονικός ιδεασμός, ψυχωτικά επεισόδια και σπανιότερα επιθετικότητα (Abdularhim & Bowden-Jones, 2015· Evans, 2019· Glynn και συν., 2018· Hegazi και συν., 2017· Maxwell και συν., 2019· Prestage και συν., 2018· Smith & Tasker, 2017· Plateau και συν., 2019· Tomkins και συν., 2018). Άλλες συνέπειες συμπεριλαμβάνουν κόμα ή και θάνατο από υπερβολική δόση, αλληλεπίδραση ουσιών ή αλληλεπίδραση με υποκείμενα σωματικά προβλήματα, απώλεια εργασίας και κοινωνικού δικτύου (φίλοι, σχέσεις, οικογένεια κ.ά.) καθώς και προβλήματα με τον νόμο (Abdularhim & Bowden-Jones, 2015· Evans, 2019· Giorgetti και συν., 2017· Glynn και συν., 2018· Maxwell, 2019· Prestage και συν., 2018· Smith & Tasker, 2017· Plateau και συν., 2019). Μολονότι δεν εμφανίζουν όλες αυτές τις δυσκολίες όλοι οι εμπλεκόμενοι με το chemsex, αξίζει να σημειωθεί ότι για ποικίλους λόγους, οι οποίοι είναι εκτός του πεδίου του εισαγωγικού αυτού κεφαλαίου, η συστηματική και δη ενδοφλέβια χρήση κρυσταλικής μεθαμφεταμίνης μέσα από την ισχυρότατη ψυχονευροβιολογική δράση της οδηγεί αναπόφευκτα και σύντομα σε εξάρτηση και προβληματική εμπλοκή με αυτή (Fawcett, 2016).

Τα ποσοστά εμφάνισης του chemsex διακυμαίνονται μεταξύ χωρών και πόλεων του δυτικού κόσμου κυρίως λόγω πολιτισμικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων (Maxwell και συν., 2019). Παρ' όλα αυτά, ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι στην Ευρώπη τα ποσοστά κυμαίνονται από 13% έως 27% (Druckler, van Rooijen & de Vries, 2018· Glynn και συν., 2018· Hammoud και συν., 2018· Hampel και συν., 2019· Hegazi και συν., 2017· Pakianathan, Whittaker, Lee και συν., 2018), μολονότι σε περιφερειακές πόλεις και χώρες πέρα από τη Δυτική Ευρώπη τα ποσοστά μπορεί είναι μικρότερα (0-14%) (Maxwell at al. 2019), στις ΗΠΑ μεταξύ 3% και 22%, όπου προεξάρχει η χρήση crystal meth (Benotsch, Lance, Nettles και συν., 2018· Bourne και συν., 2018· Maxwell και συν., 2019), ενώ στη Λατινική Αμερική 16% και 36% (Torres και συν., 2020). Οι ΑΣΑ που ζουν με τον HIV τείνουν να εμπλέκονται συχνότερα με το chemsex (Maxwell και συν., 2019). Για την Ελλάδα τα ποσοστά αυτά εντοπίζονται σε 30% να δηλώνει εμπειρία τουλάχιστον εμπλοκής, 17,4% σε οροαρνητικούς και περί το 30,2% σε οροθετικούς ΑΣΑ, με ελάχιστους να έχουν ζητήσει βοήθεια κυρίως λό-

γω ένδειας κατάλληλων υπηρεσιών (Πούλιος, Πρωτοπαπάς, Ψυχογυιού και συν., 2019).

Το chemsex παρουσίασε ιδιαίτερη αύξηση περίπου προ δεκαετίας, το 2009, σε κεντρικές μεγαλουπόλεις των ΗΠΑ και της Ευρώπης (Fawcett, 2016· Hampel και συν., 2019· Schmidt και συν., 2016· Stuard, 2019). Σε μεγάλο βαθμό, κατά την αρχική του εμφάνιση κάθε αναφορά σε αυτό είχε μάλλον χαρακτήρα δαιμονοποίησης (Bourne και συν., 2018· Stuard, 2019) ενώ ταυτόχρονα θεωρήθηκε από υπηρεσίες υγείας ότι αφορά μια μικρή ομάδα του γενικού πληθυσμού ή η αντιμετώπισή του έγινε μάλλον στιγματιστικά και όχι διαθεματικά, κατά παρόμοιο τρόπο που η ομοφοβία και ο στιγματισμός συγκεκριμένων μη ετεροκανονικών ομάδων δεν έδωσε εξαρχής την προσήκουσα και κατάλληλη σημασία στον HIV (Bourne και συν., 2018· Blechner, 2009· Davis, Goedel, Emerson και συν., 2017· Παπαδοπετράκης & Πούλιος, 2019). Στο προσκήνιο ήρθε κατά βάση από την ίδια την κοινότητα και ανθρώπους που δραστηριοποιήθηκαν σε αυτή, εν κατακλείδι δημιουργώντας εξειδικευμένες κοινοτικές και ΛΟΑΤΚΙ+ επιβεβαιωτικές υπηρεσίες, όπως πλέον συνηγορείται ότι πρέπει να συμβαίνει (Bakker & Knoops, 2018· Bourne και συν., 2018· Evans, 2019· Maitena και συν., 2019· Maxwell και συν., 2019· Πούλιος και συν., 2019· Stuard, 2019). Η αρχική δε εστίαση της επιστημονικής κοινότητας αφορούσε τον αυξημένο κίνδυνο μετάδοσης του HIV, κάτι δικαιολογημένο δεδομένης της παράλληλης αύξησης του επιπολασμού μετάδοσης που συνοδεύει την άνοδο των ποσοστών εμπλεκόμενων με το chemsex ΑΣΑ (Maxwell και συν., 2019). Αυτό γίνεται πλέον προσπάθεια να αντιμετωπιστεί με ποικίλες προσεγγίσεις μείωσης της βλάβης και με την προώθηση της PrEP από τα ΕΣΥ (Bourne και συν., 2018· Hickson, 2018· Maxwell και συν., 2019· Sewell, Miltz, Lampe και συν., 2017). Η εστίαση ωστόσο μόνο στον κίνδυνο μετάδοσης, πέραν της στιγματιστικής επίπτωσης που έχει τόσο στους άνδρες που ζουν με τον HIV αλλά και τους χρήστες ουσιών, ως επικίνδυνους για τη δημόσια υγεία, παραμελεί τις ανάγκες του πληθυσμού των ΑΣΑ και εν γένει τις αιτίες της προβληματικής εμπλοκής με αυτό (Amaro, 2016· Evans, 2019· Hickson, 2018· Maitena και συν., 2019· Pakianathan & Hegazi, 2016). Φαίνεται άλλωστε ότι δεν είναι καθόλου σπάνιο να εμπλακεί κανείς με το chemsex μετά τη διάγνωσή του ως θετικού στον HIV αλλά και προκειμένου να αντιμετωπίσει τραύματα και δυσκολίες της ζωής του (Amaro, 2016· Evans, 2019· Morris, 2019b· Πούλιος, 2019· Plateau και συν., 2019).

Chemsex και μετανεωτερικός κοινωνικός δεσμός

Ο Olivenstein (2004/1987) περιγράφει την προβληματική εμπλοκή με τη χρήση και την εξάρτηση ως μια στιγμή όπου η υποκειμενική ιστορία, η ουσία και το κοινωνικό γίνεσθαι διασταυρώνονται. Η χρήση συνεπώς θα πρέπει να προσεγγιστεί υπό το πρίσμα των κοινωνικών διαστάσεων εντός των οποίων επιτελείται (Μάτσα, 2011, 2012). Η ιδιαίτερη αύξηση του chemsex άλλωστε συμπίπτει με την έναρξη της ανθρωπιστικής κρίσης το 2009 και με τις αλλαγές που παρουσίασε έκτοτε η κοινωνία. Οι νεοφιλελεύθερες και νεοσυντηρητικές απαντήσεις που ακολούθησαν δεν είναι χωρίς σύνδεση με κοινωνικά φαινόμενα, όπως η αύξηση της χρήσης συγκεκριμένων ουσιών αλλά και οι αλλαγές στον τρόπο που οι άνθρωποι σχετίζονται (Βεργέτης, 2006· Hickson, 2018· Laurent, 2012· Lebrun, 2013). Δύο σημεία που είναι χρήσιμα να λάβει κανείς υπόψη είναι αφενός οι ποιότητες του μετανεωτερικού κοινωνικού δεσμού και αφετέρου η σημασία του διαδικτύου ως μέσο συγκρότησης σχέσεων κάθε είδους.

Ο κοινωνικός δεσμός που διέπει τη μετανεωτερικότητα, ο Καπιταλιστικός Λόγος (Lacan, 2015/2005· 2014/1991), έχει ως κύριο χαρακτηριστικό την υπόσχεση άμεσης και αδιαμεσολάβητης πρόσβασης σε απόλαυση και πληρότητα, η οποία ωστόσο είναι ανέφικτη, καθώς η πληθώρα λύσεων που προτείνεται (γκάτζετ, υπερπροσπάθεια, κουλτούρας do it yourself κ.ά.) είναι εφήμερες εκ των πραγμάτων και αφήνουν το υποκείμενο ματαιωμένο (Brousse, 2006· Πούλιος, 2015, 2018· Sauret, 2009). Εξάρεται η ατομική ευθύνη και η ανυπόστατη θέση ότι είμαστε ανεξάρητοι κύριοι του εαυτού μας, αποκλείοντας έτσι το ότι η έκφραση και ο αυτοπροσδιορισμός πάντα εξαρτώνται από τη σύνδεση με τον άλλον, συχνά με τρόπους καθόλου διαυγείς, ασυνείδητους και προς εξερεύνηση (Assoun, 2006· Brousse, 2009· Lacan, 2006/1966, 2015/2007· Saketopoulou, 2019). Η απαίτηση τα πράγματα να είναι άμεσα, πρακτικά, χωρίς περίσκεψη και διάλογο δεν επιτρέπουν στον λόγο να διαμεσολαβήσει στις ανθρώπινες σχέσεις (Brousse, 2006· Lebrun, 2013· Sauret, 2009· Vanier, 2018a). Το γεγονός ότι η δυσφορία, η οδύνη, η μη βίαιη επιθετικότητα και η έλλειψη, καταστατικά στοιχεία στην υποκειμενική δόμηση είναι απαράδεκτα, οδηγεί στην ενοχοποίηση όταν κανείς τα αισθάνεται, αφού χρεώνεται ως ατομική αποτυχία το να μην είναι επιτυχημένος, υγιής, δημοφιλής κ.ά. (Assoun, 2006, 2011· Aulagnier, 2001/1975· Dadoun, 1998· Ehrenberg, 2011· Fitzpatrick, 2004/2001· Lacan, 2006/1966· Lebrun, 2013· Πούλιος, 2018· Sake-

toroulou, 2014). Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η πολιτική ορθότητα που επιδιώκονται σήμερα, ενώ είναι ζωτικά στοιχεία ισότητας, γίνονται συχνά επίφαση μιας βιοπολιτικής η οποία τοποθετεί τον άνθρωπο σε ένα δίκτυο παραγωγής και κατανάλωσης (Βεργέτης, 2013· Brousse, 2006· Soler, 2015· Vanier, 2018b), στο οποίο αφομοιώνεται αποτελεσματικότερα αν ενταχθεί σε μια ετεροκανονική ή ομοκανονική αναπαράσταση, χωρίς πολλές φορές να είναι πραγματικά συμπεριληπτικό της εκάστοτε υποκειμενικότητας και ποικιλομορφίας. Συνεπώς, αν στις αρχές του προηγούμενου αιώνα έπρεπε να αντιμετωπιστεί η καταπίεση και η περιστολή της απόλαυσης, σήμερα τα θέματα με τα οποία ερχόμαστε αντιμέτωπες/-οι/-α αφορούν τη σχέση με την Άλλη απόλαυση, αυτήν εκτός του ευνουχισμού που επιφέρει η γλώσσα, και το πώς ενδίδει, την παραπλανά, τη διαχειρίζεται ή και την καταστρέφει κανείς (Βεργέτης, 2006· Κανελλοπούλου, 2007· Πούλιος, 2015, 2018· Sauret, 2009· Vanier, 2018b), όπως αυτό εκδηλώνεται με περάσματα στην πράξη και εμμονή με το σώμα και την εικόνα του, θέματα που προεξάρχουν στις εξαρτήσεις τις οποίες επεξεργαζόμαστε εδώ. Αυτές θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ως εθιστικές λύσεις (McDougall, 2001/1996), ως ενίοτε καταστροφικό τρόπο τοποθέτησης και διαχείρισης του βιώματος εντός ενός συγκεκριμένου κοινωνικού γίνεσθαι (Amaro, 2016· Evans, 2019· Hickson, 2018· Maitena και συν., 2019). Το chemsex συνιστά ένα μέσο υποστήριξης της απαίτησης για ασταμάτητη πράξη, διαφυγή από έναν καταδικαστικό κοινωνικό Άλλο, διαχείριση της «μη κανονικής» σεξουαλικότητας αλλά και μέσο στήριξης μιας συνθήκης συνάντησης μεταξύ ανθρώπων οι οποίοι αισθάνονται ένοχοι και απομονωμένοι εξαιτίας του στίγματος (στίγμα που μπορεί να επιφέρει η θηλυπρέπεια,³ ο HIV κ.ά.) όπως και ατομικών και συλλογικών τραυμάτων.

Αναφορικά εξάλλου με τον ρόλο του διαδικτύου, η χρήση εφαρμογών γνωριμιών βάσει γεωγραφικού προσδιορισμού (dating apps: Grindr, Romeo, Hornet, Scruff κ.ά.⁴) είναι αρκετά διαδεδομένη στην καθημερινότητα πολλών ΑΣΑ αλλά και είναι συνδεδεμένες στενά με το chemsex, καθώς αμφότερα γνώρισαν μεγάλη αύξηση κατά την ίδια

3. [Σ.τ.Ε.]: Με την έννοια *θηλυπρέπεια* εννοείται η θηλυκότητα που εκφράζεται ειδικά από άνδρες και γι' αυτόν τον λόγο, ιδωμένη ως παραίτηση από την αρρενωπότητα, αντιμετωπίζεται υποτιμητικά και στιγματιστικά από το κοινωνικό περιβάλλον. Αναγνωρίζουμε επομένως ότι πρόκειται για αρνητικά φορτισμένη λέξη.

4. [Σ.τ.Ε.]: Για dating apps (Grindr, Romeo, Hornet, Scruff κ.ά.) βλ. Κεφάλαιο 12, υποσημείωση 6.

περίοδο, μεταξύ άλλων γιατί οι εφαρμογές αυτές διευκόλυναν πολύ τον προσπορισμό ουσιών ή και τη γνωριμία με αυτές (Amaro, 2016· Bonner-Thompson, 2017· Hickson, 2018· Maitena και συν., 2019· Παπαδοπετραάκης & Παπατριανταφύλλου, 2017· Stuard, 2019· Tziallas, 2015). Είναι γνωστό ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και συγκεκριμένες εφαρμογές αποτελούν πια βασικό μέσο γνωριμιών, σύναψης σχέσεων και αναζήτησης σεξουαλικών συντρόφων (Amaro, 2016· Bonner-Thompson, 2017· Maitena και συν., 2019· Tziallas, 2015). Αυτό υφίσταται ακόμα περισσότερο για τα γκέι άτομα και έχουν αντικαταστήσει τις «πιάτσες», όπου παλαιότερα αναζητούσαν σεξουαλικούς παρτενέρ ή και συντρόφους. Για ένα άτομο που δεν είναι ασφαλές να εκφραστεί και να φλερτάρει σε οποιαδήποτε κοινωνική κατάσταση, που ζει στην ντουλάπα ή και κινδυνεύει να απορριφθεί ή να στιγματιστεί και εντός της ίδιας της κοινότητας επειδή, για παράδειγμα, είναι οροθετικό, οι εφαρμογές αυτές μπορεί να είναι ένα χρήσιμο μέσο. Ενδεχομένως αποτελούν και ένδειξη ότι εκτός των ετεροκανονικών ιδεωδών (Foucault, 2015/2014), όπως αυτό της ετεροφυλοφιλίας, της μονογαμίας κ.ά., έχουν αναπτυχθεί άλλοι, όχι λιγότερο έγκυροι από τους επικρατούντες, τρόποι επικοινωνίας και σχετίζεσθαι. Όπως κάθε άλλο πλαίσιο γνωριμιών του παρελθόντος ωστόσο, οι εν λόγω εφαρμογές ενέχουν ιδιαίτερες ποιότητες, προκλήσεις ή ακόμα και κινδύνους στη χρήση τους. Το εικονικό περιβάλλον δίνει αφενός μια ευκαιρία να παρουσιάσει κανείς τον εαυτό του με συγκεκριμένους όρους, τονίζοντας ή εξαλείφοντας στοιχεία του σώματος ή του τρόπου ζωής του (Bonner-Thompson, 2017· Jaspal, 2017· Tziallas, 2015). Εντούτοις, υπό την επιρροή της ομοκανονικότητας και των απαιτήσεων της παρουσίας ενός τέλει εαυτού (Bonner-Thompson, 2017· Jaspal, 2017· Tziallas, 2015), εύκολα κανείς ταυτίζεται με την εικόνα που επιβάλλει η υποτιθέμενη επιθυμία ενός ιδανικού Άλλου παρτενέρ, η οποία, όσα αμιγώς φαντασική και εκτός διαλεκτικής, είναι άπιαστη και κατά συνέπεια ενίοτε τραυματικά ματαιωτική. Άλλωστε στις περιγραφές που συνοδεύουν τα προφίλ, η εσωτερικευμένη ομοφοβία συχνά εκφράζεται με ρητορική μίσους σε σχέση με ηλικίες («γέροι να μην ενοχλούν»), σωματότυπους και επιτελέσεις του φύλου («no fats no fems»⁵) ή τον HIV («στείλε μόνο αν είσαι καθαρός»). Η προσφορά της πιθανότητας μιας άμεσης και μεγάλης «ανταμοιβής» με κάθε ανα-

5. [Σ.τ.Ε.]: Χαρακτηριστική έκφραση ώστε το άτομο που έχει το συγκεκριμένο προφίλ να δηλώσει ότι δεν επιθυμεί αλληλεπίδραση με παχείς και «θηλυπρεπείς» άνδρες, βλ. και παραπάνω σημείωση.

νέωση των κοντινών προφίλ, η οποία συνήθως δεν έρχεται, συντηρώντας τη φαντασίωση της ιδανικής συνάντησης, οδηγούν ώστε κάθε μήνυμα χρήστη να παραγκωνίζεται εύκολα υπό την προσδοκία ότι ο επόμενος μπορεί να είναι καλύτερος. Η συνθήκη αυτή θυμίζει τζόγο, και πράγματι υπάρχουν περιπτώσεις που η χρήση των εφαρμογών αυτών επιφέρει εθισμό (Jaspal, 2017· Tziallas, 2015). Αυτό άλλωστε είναι ένα ακόμα σημείο διασταύρωσής τους με το chemsex (Hickson, 2018).

Οφείλει κανείς να σημειώσει στο σημείο αυτό ότι μια νεοσυντηρητική απάντηση σε αυτές τις προκλήσεις δεν είναι η δόκιμη. Συχνά υποστηρίζεται ότι αιτία των σύγχρονων προβλημάτων είναι η αποτυχία της λειτουργίας του οιδιποδειακού πατέρα, ο οποίος, εκπροσωπώντας τον νόμο στο πρόσωπο ενός ηγέτη, ενός παλαιάς κοπής γονέα, της επαναφοράς της κανονικότητας μέσω συντηρητικών νομοθεσιών κ.λπ., θα μπορούσε να επαναφέρει την τάξη, οπότε η λύση θα βρεθεί μέσα από την παλινόρθωσή του (Brousse, 2006· Lebrun, 2013· Théry, 2012· Zafiroopoulos, 2006), όπως άλλωστε φαίνεται από την παγκόσμια αύξηση ακροδεξιών και ρατσιστικών κυβερνήσεων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το οιδιπόδειο ως αναπτυξιακό στάδιο φαίνεται μάλλον ανυπόστατο (Friedman & Downey, 2002), θα πρέπει κανείς να το αντιληφθεί από τη δομική του σκοπιά και μάλιστα με τη βικτωριανή (Foucault, 2011/1976) ως μία μόνο εκδοχή του (Cox Cameron, 2017· Lacan, 2013/2005, 2015/2007). Η συγκρότηση του υποκειμένου σε συμβολικό, φαντασιακό και πραγματικό επίπεδο επέρχεται συχνότερα σήμερα μέσω του συνθώματος (Gherovici, 2017).⁶ Ειδικά για τα άτομα που βρίσκονται εκτός των ετεροκανονικών προβλέψεων της κοινωνίας, της οικογενειακής συγκρότησης κ.λπ., η συνθωματική λύση είναι ένας τρόπος να εκφράσουν την υποκειμενικότητά τους, να αναλάβουν την επιθυμία τους, να έχουν μια θέση μέσω της οποίας μπορούν να συνάψουν δεσμούς και σχέσεις εντός της κοινότητας, και να προσβλέπουν σε μια μελλοντικότητα (Corbett, 2017· Evans, 2019·

6. Σύνθωμα (Lacan, 2005) είναι μια έννοια της λακανικής ψυχανάλυσης, το οποίο ως όρος αποτελεί λογοπαίγριο μεταξύ σύνθεσης και συμπτώματος. Εν συντομία, αποτελεί επινόηση του υποκειμένου, εναλλακτική της λύσης που προβλέπει το παραδοσιακά αντιλαμβανόμενο οιδιπόδειο, δηλαδή της ετεροκανονικής οικογενειακής δομής και υποκειμενικού προσδιορισμού, μέσω της οποίας δύναται να εγγραφεί στη συμβολική τάξη της κοινωνίας και της γλώσσας, να έχει μια θέση από την οποία να επιθυμεί και να απολαμβάνει, όπως και να σχετίζεται. Σε μεγάλο βαθμό αφορά την επινόηση ενός σημείου αναφοράς, ενίοτε έξω από το κοινωνικά και πολιτισμικά κυρίαρχο, το οποίο επιτρέπει τη νοηματοδότηση του εαυτού και του κόσμου καθώς και τον αυτοπροσδιορισμό.

Gherocici, 2017· González, 2013· Saketopoulou, 2011b). Δεδομένου του συλλογικού και ατομικού τραύματος, των διακρίσεων και της βίας που έχουν υποστεί, η συνθωματική λύση συχνά επιτυγχάνεται μέσω της διάνυσης οδυνηρών ή επικίνδυνων καταστάσεων, πολύ συχνά ξένων για κάποιον ετεροκανονικά τοποθετημένο.

Από την κλινική του chemsex στην κλινική με το chemsex

Οι ακόλουθες σκέψεις δεν είναι απαραίτητως γενικεύσιμες σε όλους τους εμπλεκόμενους με chemsex. Αποτελούν μάλλον μια κατάθεση σε σχέση με ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα και η εμπλοκή τους με το chemsex έγινε αρκετά προβληματική ώστε να αποτελέσει αφορμή να μου απευθυνθούν. Δίνω περισσότερο ένα πρώτο στίγμα σε σχέση με αυτές τις συνεργασίες αναφερόμενος παράλληλα σε κλινικές και θεωρητικές παρατηρήσεις που εντόπισα να ταιριάζουν με την εμπειρία και τη σκέψη μου. Όπως προκύπτει, το chemsex και τα προβλήματα που επιφέρει είναι πολλές φορές ένα πέρασμα διαπραγματεύσεως του εαυτού και της υποκειμενικής ιστορίας η οποία βρίθκει ασυνείδητων μεταφράσεων και νοηματοδοτήσεων. Βασική μου θέση είναι ότι μολονότι οι περισσότερες προσεγγίσεις και προγράμματα απεξάρτησης αποφεύγουν να καταπιαστούν ή και αγνοούν το θέμα αυτό, η χρήση και ο εθισμός στο μέτρο που αφορούν το σώμα και την απόλαυση είναι στενά συνδεδεμένα με τη σεξουαλικότητα και τον έμφυλο προσδιορισμό, κάτι με το οποίο άλλωστε συμφωνούν και ορισμένες άλλες/-οι ψυχαναλύτριες/-ές, αν και με μικρή αναφορά στις μη ετεροκανονικές σεξουαλικότητες (Ανδροπούλου, 2012· Malengreau, 2012· McDougall, 2001/1996· Miller, 2012· Olivienstein, 2004· Palanques, 2012). Παρά την ψυχοτρόπο και εθιστική δράση των εμπλεκόμενων ουσιών, το chemsex αποτελεί περισσότερο σεξουαλικό θέμα παρά θέμα εξάρτησης, καθώς είναι στενότερα συνδεδεμένο με το να μεγαλώνει κανείς ως πρωτο-γκέι και αργότερα ως μη ετεροκανονικός άνδρας ή κουίρ άτομο, όπως περιγράφεται στο προηγούμενο κεφάλαιο. Στο πλαίσιο του chemsex πραγματεύεται κανείς σχεδόν ό,τι αφορά την γκέι και κουίρ σεξουαλικότητα, αλλά και την επιτέλεσή τους στον σύγχρονο κοινωνικό δεσμό. Αυτό προϋποθέτει, προκειμένου να συνεργαστεί κανείς με τους ανθρώπους αυτούς, γνώση και επιβεβαιωτική προσέγγιση της ΛΟΑΤΚΙ+ σεξουαλικότητας, γνώση των θεμάτων εξαρτήσεων και μη στιγματισμό τους, και συστηματική προσωπική εργασία σε σχέση με τη δική του σεξουαλικότητα, σχέση με την απόλαυση κ.λπ.

Ο εθισμός είναι μια συνθήκη σύμφυτη με την ανθρώπινη φύση αν λάβει κανείς υπόψη ότι ο άνθρωπος γεννιέται σε καθεστώς εξάρτησης από το περιβάλλον και η όποια αυτονομήσή του οφείλει να περάσει πρώτα από την εξάρτηση από τον Άλλο (Aulagnier, 2001/1975· Lacan, 2006/1966· Πούλιος, 2018· Vanier, 2018a). Κατά συνέπεια, η εξάρτηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη συγκρότηση του σώματος, της σεξουαλικότητας, της υποκειμενικότητας και τη διαπλοκή ηδονής και οδύνης που αυτά ενέχουν. Κάθε σωματικό βίωμα για το *infans* προκύπτει από ένα σχεσιακό παράδοξο όπου ο άλλος ενεργοποιεί το σώμα μεν, αλλά δεν είναι προσπελάσιμος στο σύνολο και την επιθυμία του, άρα και εκτός σχέσης. Αυτό επιφέρει τη διέγερση που μορφοποιείται ως απόλαυση, ηδονή και οδύνη ταυτόχρονα. Υπό τη λογική αυτή το σώμα συγκροτείται υπό ένα καθεστώς παράβασης της βιολογίας, επιβολής της ενόρμησης στο ένστικτο από μια οπτική σύμφωνη με του Laplanche (Zeuthen & Gammelgaard, 2017). Η απόλαυση είναι βίωμα υπέρβασης της ικανοποίησης των βιολογικών αναγκών, αποτελεί το όριο μεταξύ ψυχικού και βιολογικού (Lacan, 2009/2005), το οποίο ως ενόρμηση (Freud, 1915) θα συνδεθεί με τις αναπαραστάσεις που παράγει η φαντασίωση. Η Άλλη, ήτοι εκτός περιορισμών της γλώσσας, έμφυλη απόλαυση (Lacan, 2011/2005), το βίωμα του *infans* όπως και η απόλαυση του βιώματος της υπέρβασης ή και της παράβασης είναι θέματα που προκύπτουν πολύ συχνά στην κλινική του chemsex, τα οποία στις προβληματικές του εκδοχές συνδέονται βαθιά με τραύματα (Evans, 2019· Morris, 2019b) και ανεπεξέργαστες διαστάσεις του ψυχιισμού.

Η στιγμή συνάντησης με το chemsex είναι κομβική στο βίωμα των αναλυόντων. Δεν αναφέρομαι βεβαίως στην όποια τυχαία συνάντηση αλλά αυτή που αποτέλεσε τομή ως υπέρβαση της μέχρι τότε απόλαυσης. Η στιγμή αυτή δεν είναι ποτέ τυχαία καθώς εκ των υστέρων σχετίζεται με την ιστορία του υποκειμένου. Επί της ουσίας πρόκειται για ένα βίωμα ανάλογο της απάντησης σε ένα αίτημα, αυτό της χρήσης, που το υποκείμενο δεν γνώριζε ότι έχει, ένα βίωμα ανάλογο της πρώτης ικανοποίησης των αναγκών του βρέφους εκ μέρους του φροντιστή (Aulagnier, 2001/1975· Dor, 1994/1985). Το πρωταρχικό του *infans* έρχεται στο προσκήνιο όχι ως παλινδρόμηση σε κάποιο αναπτυξιακό στάδιο αλλά ως επικράτηση ενός ποιοτικά διαφορετικού από την πρωτογενή και δευτερογενή σκέψη (Freud, 1900) τρόπου μεταβολισμού και νοηματοδότησης της εμπειρίας, όπως περιγράφει η Aulagnier (2001/1975), ο οποίος τροφοδοτεί τα ψυχωτικά φαινόμενα που επικρατούν αλλά και τη διάχυτη βία των νέων νοημάτων που

προκύπτουν κατά τις περιόδους εμπλοκής με το chemsex. Ο ναρκισσιστικός θρίαμβος της πρώτης αυτής εμπειρίας υπερβαίνει την όποια μέχρι τότε νοηματοδότηση της σεξουαλικότητας και παρακάμπτει τόσο τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στο σχετίζεσθαι και τη συναισθηματική εγγύτητα οι γκέι άνδρες ένεκα εσωτερικευμένης ομοφοβίας όσο και τους περιορισμούς που έχει επιβάλει η γλώσσα του κοινωνικού Άλλου (ετεροκανονικότητα, έμφυλος προσδιορισμός, στίγμα κ.ά.). Εισάγει συνεπώς το υποκείμενο σε μια Άλλη απόλαυση (Ανδροπούλου, 2012· Malengeau, 2012. Palanques, 2012). Αυτή η πρώτη συνάντηση θα αναζητηθεί φαντασιακά σε κάθε επανάληψη της χρήσης, καίτοι είναι αδύνατο να επιτευχθεί καθώς καμία από αυτές που θα ακολουθήσουν δεν θα φτάσει την ονειρική στιγμή του πρώτου καλού «high».

Στην εμπλοκή με το chemsex μπορεί να εντοπίσει κανείς την αναζήτηση της παραβίασης του ορίου σχεδόν με φετιχιστικό τρόπο καθώς, όπως περιγράφεται από πολλούς αναλυόμενους και ερευνητικά δεδομένα (Amaro, 2016· Director, 2005· Fawcett, 2016· Maxwell και συν., 2019), η διέγερση ξεκινά με την απόφαση να γίνει η χρήση, από την ίδια τη διαδρομή της προμήθειας των ουσιών ή την ανανέωση των προφίλ στην εφαρμογή γνωριμιών. Η αίσθηση αυτή της παραβίασης της όποιας σεξουαλικής κανονικότητας είχαν συγκροτήσει στη ζωή τους και της απομάκρυνσης ή έστω πρόσκαιρης εξόδου από αυτή και τους ανυπόφορους ρυθμούς της μετανεωτερικότητας καθιστά σχετική και την ίδια τη διαπραγμάτευση των ορίων υπό τη στήριξη της συσκότισης της κρίσης που επιφέρουν οι ουσίες. Η ίδια η συναίνεση σε σχέση με τις πρακτικές και τις δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν σχετικοποιείται, καθώς συχνά η παραβίαση από τον ή τους παρτενέρ είναι το ζητούμενο, ενίοτε μέσα από ακραίες, σε σύγκριση με το σύνηθες, πρακτικές ή BDSM εμπειρίες. Αυτές οι καταστάσεις, σύστοιχες με αυτό που περιγράφεται από τη Saketopoulou (2019) ως οριακή συναίνεση, επιφέρουν την άρση της ενοχής και των αναστολών που συνεπάγονται η μη ετεροκανονική σεξουαλικότητα και η εσωτερικευμένη ομοφοβία (Πούλιος, 2018), και την κατάλυση του ψευδούς εαυτού (Winnicott, 1986, 2003) και όπως αυτά προσδιορίστηκαν περιγράφονται και στο προηγούμενο κεφάλαιο. Με άλλα λόγια, πέραν των ψυχωτικών στοιχείων στη σκέψη, όπως ο παρανοϊκός ιδεασμός που συχνά προεξάρχει και είναι εξαιρετικά οδυνηρός (Fawcett, 2016· Plateau και συν., 2019), εντοπίζονται και στοιχεία τα οποία παραπέμπουν στην κλασική αντίληψη της διαστροφής (Pedinielli, Bertagne, Gimenez και συν., 2013), όπως διάφευση των ορίων που επιβάλλει ο ευνουχισμός και

η διαφορά των φύλων, φετίχ, σαδισμός, μαζοχισμός, δημιουργία ρήξης στα όρια της απόλαυσης του άλλου παρτενέρ κ.ά. Όμως εν προκειμένω ίσως είναι σκόπιμο να καταστεί σαφές ότι οι εν λόγω πρακτικές δοκιμάζουν τις κανονικότητες και την ηθική μας (Dimen, 2001· Σαμαρτζή, 2006· Πούλιος, 2015), οδηγώντας σε μια περισσότερο αμυντική και κανονικοποιητική εκ μέρους μας διάγνωση της διαστροφής. Η συνάντηση εκ μέρους του θεραπευτή με το chemsex είναι σημαντικό να γίνει υπό το πρίσμα μιας «πολύμορφης χωρίς διαστροφή» σεξουαλικότητας (Blechner, 2009) ή να αντιληφθούμε τη διαστροφή ως ένα μέσο διαπραγματεύσεως ανεπεξέργαστων ή τραυματισμένων πλευρών του εαυτού, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μέσω του θρυμματισμού του εγώ (Saketopoulou, 2014).

Το chemsex αποτελεί συχνά για τους εμπλεκόμενους μια λύση προκειμένου να κρατηθούν ψυχικά από την πλευρά της ζωής, και δη όταν αυτή βιώνεται ως άδεια λόγω αποκλεισμού ή και ψευδούς εγγραφής σε αυτή, ακόμα και αν κάτι τέτοιο επιφέρει σοβαρές βιολογικές συνέπειες. Η Zaltsman (2019/1979) περιγράφει με την έννοια της αναρχικής ενόρμησης τους ανυπότακτους ανθρώπους που σπάνια φτάνουν στα γραφεία μας και των οποίων η ζωή είναι ριψοκίνδυνη και δυνητικά καταστροφική. Αυτή η ενόρμηση, συναφής με τη λακανική Άλλη απόλαυση, καίτοι φαίνεται καταστροφική, είναι ο μόνος τρόπος να κρατηθεί κανείς στη ζωή όταν οι συνθήκες είναι οριακές ως προς τα περιθώρια επιβίωσης που επιτρέπουν. Το μη ετεροκανονικό υποκείμενο μεγαλώνει υπό τέτοιες συνθήκες σε σχέση με τις οποίες αισθάνεται απειλή ή αποξένωση, ειδικά σε περιπτώσεις όπου έχει υποστεί έμφυλη κακοποίηση, βία ή και στίγμα όπως του HIV. Η παράβαση που συνιστά η εμπλοκή με το chemsex αποτελεί μια επανάσταση σε σχέση με αυτό το περιβάλλον και ένα πλαίσιο συνάντησης όπου συχνά δεν θα χρειαστεί να διαπραγματευτεί με τους παρτενέρ θέματα όπως η οροθετικότητα, το προφυλακτικό, οι σεξουαλικοί ρόλοι, η επιτέλεση της αρρενωπότητας κ.ά., διακινδυνεύοντας την εκ νέου κακοποίηση και απόρριψη. Η πρωταρχική εμπειρία μείξης οδύνης και ηδονής που ακολουθεί προσιδιάζει στο συντριπτικό (overwhelm), όπως το περιγράφει η Saketopoulou (2019), κατά το οποίο το σώμα επανοικείται και επιτρέπεται η έκφραση μιας άλλης εκδοχής του εαυτού και συσχέτισης αυτού με τον άλλο, ενδεχομένως ως μόνο μέσο διαπραγματεύσεως τραυμάτων στην υποκειμενική ιστορία.

Πράγματι, η εσωτερικευμένη ομοφοβία, τα περιστατικά κακοποίησης, ανέφικτες να διανυθούν απώλειες (όπως επώδυνοι χωρισμοί ή διάγνωση του HIV) και άλλα τραύματα συγκαταλέγονται σε παρά-

γοντες που οδηγούν στο chemsex και συχνά συντείνουν στο να γίνει προβληματικό (Amaro, 2016· Bourne και συν., 2018· Evans, 2019· Maitena και συν., 2019· Morris, 2019b· Plateau και συν., 2019). Μέσα στο πεδίο του βρίσκει συχνά αναπάντεχα κανείς ένα πλαίσιο αναδιαπραγμάτευσης της σεξουαλικότητας και τραυματικών σε σχέση με αυτή εμπειριών. Εξαιρετικά συχνό είναι, για παράδειγμα, μετά τη διάγνωση του HIV να ακολουθεί μια περίοδος εξαιρετικά φοβική και αποφευκτική ως προς το σεξ, με την επαναφορά του αλλά και την κοινωνικοποίηση εν γένει να επιτυγχάνεται μέσα από το chemsex, ακόμα και με τη λανθασμένη και στιγμιαιστική, βεβαίως, πεποίθηση ότι «όλοι εκεί είναι οροθετικοί», όπως ανέφεραν ορισμένοι αναλυόμενοι, καθώς χάρη σε αυτό δεν θα υπάρχουν αναστολές και άγχος ως προς το τι είναι αμοιβαία επιθυμητό. Σε άλλες περιπτώσεις, με την άρση του ορίου που συνιστούσε ο HIV, το «πέρασμα στην άλλη πλευρά» οδηγεί σε άμεση εμπλοκή με το chemsex μετά τη διάγνωση καθώς «έχοντας ξεπεράσει τον σοβαρότερο κίνδυνο», όπως ανέφερε ένας αναλυόμενος, «δεν είχα να φοβηθώ τίποτα». Εντοπίζεται εδώ μια διάσταση μανιακής άμυνας (Klein, 1935, 1940· Winnicott, 1991/1958) έναντι καταδιωκτικού άγχους και απώλειας, συχνής στις εξαρτήσεις ούτως ή άλλως (Burton, 2005). Ενισχυόμενη από την παντοδυναμία που επιφέρει η χρήση (Burton, 2005· Diretor, 2002, 2005), και δη οι ουσίες του chemsex, οδηγεί σε υποτίμηση των κινδύνων αλλά και σε ενοχή και ντροπή κατά τις νηφάλιες φάσεις, οι οποίες υπό το καθεστώς του εθισμού επιτρέπουν ως μόνο μέσο αυτοϊασης την επανάληψη της χρήσης (Burton, 2005· Director, 2005· Evans, 2019· Gabbard, 2002). Ο εξαιρετικά γρήγορος εθισμός, ειδικά από την crystal meth και την ενέσιμη χρήση η οποία φετιχοποιείται καθαυτή (Fawcett, 2016· Maxwell και συν., 2019· Plateau και συν., 2019), καθιστά ανέφικτη κάθε προηγούμενη απολαυσιακή εμπειρία χρήσης, καθιστώντας απαραίτητες μεγαλύτερες ποσότητες με όλες τις συνακόλουθες αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες. Άλλωστε η ουσία, μολονότι φαίνεται να έχει στοιχεία μεταβατικού (transitional) (Winnicott, 1979/1971, 1991/1958), είναι στην πραγματικότητα ένα εφήμερο (transit) αντικείμενο, όπως περιγράφει η McDougall (2001/1996), καθώς, εν αντιθέσει με το μεταβατικό, δεν μπορεί να το ξαναβρεί κανείς όπως το άφησε μετά την κατανάλωση/καταστροφή του. Είναι πάντα αλλαγμένο ως προς την επίδρασή του και ενίοτε ιδιαίτερα καταδιωκτικό εξαιτίας της ανάγκης που προκαλείται από την εξάρτηση.

Σε αυτή τη φάση της εμπλοκής, είναι συχνό το σεξ να μην έχει ιδιαίτερη θέση, καθώς η ίδια η σεξουαλική διέγερση αποτελεί έναυ-

σμα αναζήτησης της ουσίας (Fawcett, 2016), και όχι το αντίστροφο, ενεργοποιώντας τη λαχτάρα (craving) της. Οι ουσίες υπεξαιρούν το σεξ και τη συνάντηση με τον άλλον, καθιστώντας τα ανούσια χωρίς αυτές. Στο τέλος, οι μέρες περνούν μέσα από μια καταναγκαστική παρακολούθηση πορνό, αναζήτηση παρτενέρ σε εφαρμογές κ.λπ. χωρίς να υπάρξει συνάντηση. Σε αυτή τη συνθήκη γίνεται πλέον όχι αναδιαπραγμάτευση αλλά επανάληψη του τραύματος. Η ουσία έχει καταστεί ο Άλλος για το υποκείμενο (Ανδροπούλου, 2012· Malengeau, 2012· Miller, 2012), αποκλείοντάς το από το να σχετιστεί αυθεντικά χωρίς αυτήν. Οι σεξουαλικές συνευρέσεις γίνονται επικίνδυνες, πραγματικά παραβιαστικές εξαιτίας πλήρους παραίτησης από τη διαπραγμάτευση ορίων και συγκατάθεσης, και το άτομο ξαναβρίσκει τον εαυτό του στο κακοποιητικό, επικίνδυνο και ανυπόφορο περιβάλλον από το οποίο προσπαθούσε να ξεφύγει. Ορισμένες φορές το ίδιο το κατακλυσμικό βίωμα του chemsex και η νευροβιολογική επίδραση των chems μπορούν να ξεπεράσουν την αλεξιδιεγερτική⁷ (Freud, 1922) δυνατότητα ψυχικού μεταβολισμού του υποκειμένου (Anzieu, 2003/1997· Aulagnier, 2001/1975), οδηγώντας σε ένα νέο τραύμα το οποίο καταναγκαστικά επαναλαμβάνεται μέσα από την καταναγκαστική επανάληψη δραστηριοτήτων chemsex, κάτι που είναι πιθανότερο να προκύψει όταν ο έλεγχος της χρήσης έχει πια χαθεί. Κάτι τέτοιο επιφέρει μια συνθήκη αντίστοιχη με αυτή του μετατραυματικού στρες (flashbacks, όνειρα, αγωνία, παραισθήσεις κ.ά.), συχνά με συμπτωματολογία που βρίθεται αποσύνδεσης με το σώμα, όπως συμβαίνει στις αλεξιθυμικές καταστάσεις (Krystal, 1993· McDougall, 2001/1996· Morris, 2019b· Press, 2016· Rappoport de Aisemberg, 2010). Αυτές τις στιγμές συνήθως αναζητά κανείς βοήθεια.

Με εξαίρεση περιπτώσεων μακροχρόνιας χρήσης και εξάρτησης στην οποία κάποια στιγμή προστέθηκαν και τα chems ή καταστάσεις όπου η χρήση έχει πάρει διαστάσεις που καθιστούν επιτακτική προϋπόθεση την αποτοξίνωση σε αντίστοιχο πλαίσιο, η θεραπευτική προσέγγιση του chemsex θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη ότι αυτό αφορά τη σεξουαλικότητα και το σχετίζεσθαι. Κατά συνέπεια, η θεραπεία θα πρέπει να αφορά σε μια κλινική όχι του αλλά με το chemsex. Η χρήση, όπως συστήνεται και από άλλους/-ες που εργάζονται με εθισμού και chemsex (Director, 2002, 2005· Evans, 2019· Fawcett, 2016),

7. Αλεξιδιεγερτική είναι η λειτουργία η οποία προστατεύει από τις δυνητικά καταστροφικές διεγέρσεις από τον εξωτερικό κόσμο. Το τραύμα κατά συνέπεια είναι άμεσα συνδεδεμένο με την αποτυχία της λειτουργίας αυτής.

οφείλει να γίνει αποδεκτή εντός του πλαισίου της θεραπείας προκειμένου να τεθεί υπό διαπραγμάτευση, μολονότι σε περιπτώσεις που έχει χαθεί ο έλεγχος απαιτείται μια περίοδος απεμπλοκής από αυτή προκειμένου να προχωρήσει η θεραπεία. Το δε πλαίσιο της οφείλει να διαφοροποιηθεί με ποικίλους τρόπους και να καταστεί πιο εύηχο, όπως συστήνεται άλλωστε για τους ασυμβίβαστους ανθρώπους της μετανεωτερικότητας (Director, 2002· Lebrun, 2013· Zaltzman, 2019). Οι αρχικές φάσεις της συνεργασίας αποτελούν περισσότερο μια σχεσιακή συνθήκη για τον αναλυόμενο (Burton, 2005· Director, 2002, 2005) όπου η/ο θεραπεύτρια/-ής καλείται να έχει μια πιο ενεργό και ομιλητική στάση. Δεδομένου ότι, ένεκα και της νευροβιολογικής επίδρασης των chems (Fawcett, 2016), το συμβολικό δεν λειτουργεί και προεξάρχει η φαντασίωση, οι αρχικές φάσεις οφείλουν να συνίστανται περισσότερο σε κράτημα και εμπειρία (Ogden, 2005). Οι ερμηνείες που στοχεύουν στο συμβολικό ή διεγείρουν τα ψυχωτικά στοιχεία της σκέψης θεωρώ ότι οφείλουν να αποφεύγονται, καθώς στην καλύτερη περίπτωση δεν λειτουργούν και στη χειρότερη δύνανται να οδηγήσουν σε αποδιοργανωτικό άγχος, υπερβολικές δόσεις ή ακόμα και σε ενίσχυση ή πρόκληση αυτοκτονικού ιδεασμού. Σαφείς γνώσεις μείωσης της βλάβης (Γαζγαλίδης, 2005· Καφετζόπουλος, 2011) του chemsex⁸¹ και των πρακτικών του (Amaro, 2016· Bakker & Knoops, 2018· Bourne και συν., 2018· Maitena και συν., 2019· Plateau και συν., 2019) είναι απαραίτητες, καθώς αυτή αποτελεί ένα πρώτο βήμα ελέγχου της χρήσης ώστε να αισθανθεί ο θεραπευόμενος ότι μπορεί να πάρει μια απόσταση από αυτή και στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τον θεραπευτικό χώρο και την/τον θεραπεύτρια/-ή να νοηματοδοτήσει το τραυματικό βίωμα της εμπλοκής του, συνδέοντάς το με τυφλά σημεία της ιστορίας του.

Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις όπου μπορεί να φανούν χρήσιμες γνωσιακές/συμπεριφοριστικές τεχνικές για την εξάρτηση, ψυχοφαρμακευτική αγωγή ή και παράλληλη συμμετοχή σε ομάδες είτε ψυχοθεραπευτικές είτε ανωνύμων. Αυτές οι επιλογές θα πρέπει να είναι πάντα στοχευμένη ανταπόκριση στη σχεσιακή συνθήκη που επικρατεί και κυρίως στη μεταβίβαση προκειμένου να έχουν αποτέλεσμα (Burton, 2005· Gabbard, 2002). Η δε μεταβίβαση πολλές φορές είναι εξαιρετικά δύσκολο να συγκροτηθεί και απαιτεί υπομονή, αλλά όταν επέλθει είναι συχνά μαζική, καθώς η θεραπεία γίνεται ένα υποκατάστατο της χρήσης και οι υποτροπές συμβαίνουν με σημείο

8. Βλ. σελίδα facebook h & h – gr.

αναφοράς αυτήν. Οι υποτροπές, όσο και αν μας βάζουν σε μια δύσκολη έως ανυπόφορη θέση (Director, 2005), καθώς μπορεί να αισθανθούμε κυριολεκτικά υπεύθυνες/-οι για τη ζωή των αναλυόμενων, είναι κάτι το αναμενόμενο έως και απαραίτητο να συμβεί, καθώς έτσι επιτρέπεται να εισέλθουν στη θεραπεία πλευρές του βιώματος οι οποίες δεν θα ήταν προσπελάσιμες αλλιώς (Burton, 2005· Gabbard, 2002). Όταν καταστεί αυτό δυνατό, διανοίγεται ένας χώρος «παιχνιδιού και δημιουργίας» (Winicott, 1979/1971) στη θεραπεία, όπου ο αναλυόμενος μπορεί να αναδιαπραγματευτεί την επιθυμία του και να προχωρήσει στη ζωή του βάσει των αποφάσεων που θα πάρει σε σχέση ακόμα και με τη χρήση, καθώς η διακοπή της παραμένει δική του επιλογή και ευθύνη (Ανδροπούλου, 2012· Malengreau, 2012). Ενδεχομένως έχει γίνει κατανοητό το πόσο δύσκολες αντιμεταβιβαστικές συνθήκες εγείρονται και για εμάς τους/τις ίδιους/-ες, ενώπιον τόσο οριακών για τη ζωή καταστάσεων, αλλά και μέσα από την επερωτήση της δικής μας σχέσης με την απόλαυση όσο ο αναλυόμενος επεξεργάζεται τη δική του. Η επικοινωνία άλλωστε πολλών τραυμάτων συντελείται μέσω προβλητικής ταύτισης (Director, 2005), βάζοντάς μας σε μια θέση αδυναμίας, οργής, απελπισίας, διέγερσης ή αποξένωσης και φέρνοντας κατά συνέπεια στην επιφάνεια τυφλά σημεία της δικής μας ιστορίας. Η εργασία με τον εαυτό μας μέσα από τη δική μας θεραπεία αποκτά εδώ κεντρική σημασία, μαζί με τις απαραίτητες γνώσεις περί επιβεβαιωτικής προσέγγισης, εξαρτήσεων και σεξουαλικότητας. Δεδομένων αυτών, διαθέτοντας τον εαυτό μας σε μια συνάντηση, «προφταίνοντας την υποκειμενικότητα της εποχής μας» (Lacan, 2005/1966, σ. 204), συνεχίζουμε να διδασκόμαστε με τους ανθρώπους που μας μιλούν.

Ενδεικτική βιβλιογραφία και πηγές για περαιτέρω μελέτη

- Abdulrahim, D., & Bowden-Jones, O., On behalf of the NEPTUNE Expert Group (2015). *Guidance on the management of acute and chronic harms of club drugs and novel psychoactive substances*. London: Novel Psychoactive Treatment UK Network (NEPTUNE).
- Allen, J. L., & Mowbay, O. (2016). Sexual orientation. Treatment utilization and barriers for alcohol related problems: Findings from a nationally representative sample. *Drug and Alcohol Dependence*, 161, 323-330.
- Amaro, R. (2016). Taking chances for love? Reflections on love, risk and harm reduction in a gay slamming subculture. *Contemporary Drug Problems*, 43(3), 216-227.

- Ανδροπούλου, Δ. (2012). Η λακανική κλινική της τοξικομανίας: από το Φάρμακον στο Σύμπτωμα. Στο Ν. Λινάρδου-Μπλανσέ & Ρ. Μπλανσέ (Επιμ.), *Διαβάζοντας το σύμπτωμα* (σσ. 83-102). Αθήνα: Εκκρεμές.
- Anzieu, D. (2003). *Το Εγώ-δέρμα* (μτφρ. Δ. Τσαρμακλή). Αθήνα: Καστανιώτης (πρωτότυπη έκδοση 1997).
- Assoun, P.-L. (2006). Η ασυνείδητη ζημία και οι κοινωνικές υπεραξίες. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος (επιμ. έκδ.), *Ψυχανάλυση και κοινωνικά συμπτώματα* (σσ. 53-72). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Assoun, P.-L. (2011). Η απόλαυση της δυσφορίας. Το υπερμοντέρνο υπό την οπτική της ψυχανάλυσης. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος & Κ. Σαμαρατζή (Επιμ.), *Υγεία, Ασθένεια και Κοινωνικός Δεσμός* (σσ. 29-47). Αθήνα: Opportuna.
- Aulagnier, P. (2001). *Η βία της ερμηνείας. Από το εικονόγραμμα στο εκφερόμενο* (επιμ. Γ. Στεφανάτος). Αθήνα: Εστία (πρωτότυπη έκδοση 1975).
- Bakker, I., & Knoop, L. (2018). Towards a continuum of care concerning chemsex issues. *Sexual Health*. doi.org/10.1071/SH17139.
- Benotsch, E. G., Lance, S. P., Nettles, C. D., & Koester, S. (2012). Attitudes toward methamphetamine use and HIV risk behavior in men who have sex with men. *The American Journal on Addictions*, 21(1), 35-42.
- Βεργέτης, Δ. (2006). Λακάν και Φουκώ: Τα νέα συμπτώματα. Από το υποκείμενο του ασυνείδητου στο βιο-ρυθμιζόμενο υποκείμενο. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος (επιμ. έκδ.), *Ψυχανάλυση και κοινωνικά συμπτώματα* (σσ. 185-228). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Βεργέτης, Δ. (2013). Φυλο-δοξίες και επαναστάσεις στον 21ο αιώνα. *Αλήθεια*, 7, 5-15.
- Blechner, M. (2009). *Sex changes: Transformations in society and psychoanalysis*. New York: Routledge.
- Bonner-Thompson, C. (2017). 'The meat market': production and regulation of masculinities on the Grindr grid in Newcastle-upon-Tyne, UK. *Gender, Place and Culture*, 24(11), 1611-1625.
- Bourne, A., Reid, D., Hickson, F., Torres-Rueda, S., & Weatherburn, P. (2015). Illicit drug use in sexual settings (chemsex) and HIV/STI transmission risk behavior among men in South London: findings from a qualitative study. *Sexual Transmission Infections*, 91, 564-568.
- Bourne, A., Ong, J., & Pakianathan, M. (2018). Sharing solutions for a reasoned and evidence-based response: chemsex/party and play among gay and bisexual men. *Sexual Health*, 15, 99-101.
- Brousse, M.-H. (2006). Κοινή αγορά και διακρίσεις. Προς μια καινούρια ψυχαναλυτική κλινική. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος (επιμ. έκδ.), *Ψυχανάλυση και κοινωνικά συμπτώματα* (σσ. 73-100). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Burton, N. (2005). Finding the lost girls: multiplicity and dissociation in the treatment of addictions. *Psychoanalytic Dialogues*, 15(4), 587-612.

- Boyd, C. J., Veliz, P. T., Steohenson, R., Hughes, T. L., & McCabe, S. E. (2019). Severity of alcohol, tobacco and drug use disorders among sexual minority individuals and their “not sure” counterparts. *LGBT Health, 6*, 15-22.
- Γαζγαλίδης, Κ. (2005). «Ναρκοδικτά». *Εγχειρίδιο για τη μείωση της βλάβης*. Αθήνα: Εξάντας.
- Corbett, K. (2017). The transforming nexus: psychoanalysis, social theory and queer childhood. In N. Giffney & E. Watson (Eds), *Clinical encounters in sexuality. Psychoanalytic practice & queer theory* (pp. 313-328). Punctum Books.
- Cox Cameron, O. (2017). From tragic fall to programmatic blueprint: “Behold this is Oedipus”. In N. Giffney & E. Watson (Eds), *Clinical encounters in sexuality; Psychoanalytic practice & queer theory* (pp. 285-299). Punctum Books.
- Dadoun, R. (1998). *Η Βία: δοκίμιο για τον «homo violens»* (μτφρ. Ν. Α. Σεβαστάκης). Αθήνα: Scripta.
- Davis, S. L., Goedel, W. C., Emerson, J., & Guven, B. S. (2017). Punitive laws, key population size estimates and Global AIDS Response Progress Reports: an ecological study of 154 countries. *Journal of the International AIDS Society, 20*. <https://doi.org/10.7448/IAS.20.1.21386>.
- Dimen, M. (2001). Pervasion is us. *Psychoanalytic Dialogues, 11*(6), 825-860.
- Director, L. (2002). The value of relational psychoanalysis in the treatment of chronic drug and alcohol use. *Psychoanalytic Dialogues, 12*(4), 551-579.
- Director, L. (2005). Encounters with omnipotence in the psychoanalysis of substance users. *Psychoanalytic Dialogues, 15*(4), 567-586.
- Dor, J. (1994). *Εισαγωγή στην ψυχανάλυση του Lacan* (επιμ. Δ. Παπαευθυμίου). Αθήνα: Πλέθρον (πρωτότυπη έκδοση 1985).
- Druckler, S., van Rooijen, M. S., & de Vries, H. J. (2018). Chemsex among men who have sex with men: a sexualized drug use survey among clients of the sexuality transmitted infection outpatient clinic and users of a gay dating app in Amsterdam, the Netherlands. *Sexually Transmitted Diseases, 45*, 325-331.
- Edmundson, C., Heinsbrock, E., Glass, R., Hope, V., Mohammed, H., White, M., & Desai, M. (2018). Sexualised drug use in the United Kingdom (UK): a reivew of the literature. *Intrenational Journal of Drug Policy, 55*, 131-148.
- Ehrenberg, A. (2011). Η αλλαγή στη σχέση κανονικού - παθολογικού. Περί των εννοιών της ψυχικής δυσφορίας και της ψυχικής υγείας. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος & Κ. Σαμαρτζή (Επιμ.), *Υγεία, Ασθένεια και Κοινωνικός Δεσμός* (σσ. 369-406). Πάτρα: Opportuna.
- Evans, K. (2019). The psychological roots of chemsex and how understanding the full picture can help us create meaningful support. *Drugs and Alcohol Today, 19*(1), 36-41.

- Evans-Polce, R. J., Veliz, P. T., Boyd, C. J., Hughes, T. L., & McCabe, S. E. (2019). Associations between sexual orientation, discrimination and substance use disorders: differences by age in US adults. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. <https://doi.org/10.1007/s00127-019-01694-x>.
- Fitzpatrick, M. (2004). *Η τυρανία της υγείας* (μτφρ. Α. Γολέμης). Αθήνα: Πολύτροπον (πρωτότυπη έκδοση 2001).
- Foucault, M. (2011). *Η ιστορία της σεξουαλικότητας: Η βούληση για γνώση* (μτφρ. Τ. Μπέτζελος). Αθήνα: Πλέθρον (πρωτότυπη έκδοση 1976).
- Foucault, M. (2012). Για τη φιλία ως τρόπο ζωής (μτφρ. Τ. Μπέτζελος), *Ετεροτοπίες και άλλα κείμενα* (σσ. 133-140). Αθήνα: Πλέθρον (πρωτότυπη έκδοση 1994).
- Foucault, M. (2015). *Υποκειμενικότητα και αλήθεια. Παραδόσεις στο Κολλέγιο της Γαλλίας (1980-1981)* (μτφρ. Β. Πατσογιάννης). Αθήνα: Πλέθρον (πρωτότυπη έκδοση 2014).
- Freud, S. (1900). The interpretation of dreams. In J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 4, pp. ix-627). London: Hogarth Press.
- Freud, S. (1915). Instincts and their vicissitudes. In J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 14, pp. 109-140). London: Hogarth Press.
- Freud, S. (1922). Beyond the pleasure principle. In J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 18, pp. 1-183). London: Hogarth Press.
- Friedman, R. C., & Downey, J. I. (2002). *Sexual orientation and psychoanalysis. Sexual science and clinical practice*. New York: Columbia University Press.
- Gabbard, G. (2002). Addiction as mind-body bridge. *Psychoanalytic Dialogues*, 12(4), 581-584.
- Gherovici, P. (2017). From symptom to sinthome. In N. Giffney & E. Watson (Eds), *Clinical encounters in sexuality. Psychoanalytic practice & queer theory* (pp. 369-382). Punctum Books.
- Giorgetti, R., Tagliabracchi, A., Schifano, F., Zaami, S., Marinelli, E., & Bursardò, F. P. (2017). When “chems” meet sex: a rising phenomenon called “chemsex”. *Current Neuropharmacology*, 15, 762-770.
- González, F. (2013). Another Eden: proto-gay desire and social precocity. *Studies in Gender and Sexuality*, 14(2), 112-121.
- Glynn, R. W., Byrne, N., O’Dea, S., Shanley, A., Codd, M., Keenan, E., Ward, M., Igoe, D., & Clarke, S. (2018). Chemsex risk behaviours and sexually transmitted infections among men who have sex with men in Dublin. Ireland. *International Journal of Drug Policy*, 52, 9-15.
- Hammoud, M. A., Vaccher, S., Jin, F. Y. et al. (2018). The new MTV generation: using methamphetamine, Truvada™ and Viagra™ to enhance sex and stay safe. *The International Journal of Drug Policy*, 55, 197-204.

- Hampel, B., Kusejko, K., Kouyos, R. D. et al. (2019). Chemsex drugs on the rise: a longitudinal analysis of the Swiss Cohort Study from 2007 to 2017. *HIV Medicine*. doi: 10.1111/hiv.12821.
- Hegazi, A., Lee, M. J., Whittaker, W., Green, S., Simms, R., Cutts, R., Nagington, M., Nathan, B., & Pakianathan, M. R. (2017). Chemsex and the city: sexualized substance use in gay, bisexual and other men who have sex with men attending sexual health clinics. *International Journal of STD and AIDS*, 28(4), 362-366.
- Hickson, F. (2018). Chemsex as edgework: towards a sociological understanding. *Sexual Health*, 15(2), 102-107.
- Jaspal, R. (2017). Gay men's construction and management of identity on grindr. *Sexuality and Culture*, 21, 187-204.
- Κανελλοπούλου, Α. (2007). Τι είναι μια λακανική ψυχανάλυση στη «δυσφορία μέσα στον πολιτισμό»; *Αλήθεια*, 2, 125-136.
- Καφετζόπουλος, Ε. (2011). Η θεραπεία υποκατάστασης της εξάρτησης από οπιοειδή στο πλαίσιο της δημόσιας υγείας. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος & Κ. Σαμαρτζή (Επιμ.). *Υγεία, Ασθένεια και Κοινωνικός Δεσμός* (σσ. 603-635). Πάτρα: Opportuna.
- Kerridge, B. T., Pickering, R. P., Saha, T. D., Ruan, W. J., Chou, S. P., Zhang, H., Jung, J., & Hasin, D. S. (2017). Prevalence, sociodemographic correlates and DSM-5 substance use disorders and other psychiatric disorders among minorities in the United States. *Drug and Alcohol Dependence*, 170, 82-92.
- Klein, M. (1935). A contribution to the psychogenesis of manic-depressive states. In M. Klein (Ed.), *Love, Guilt and reparation* (pp. 262-289). London: Vintage.
- Klein, M. (1940). Mourning and its relation manic-depressive states. In M. Klein (Ed.), *Love, Guilt and reparation* (pp. 344-369). London: Vintage.
- Krystal, H. (1993). *Integration and Self-Healing. Trauma, affect and alexithymia*. USA: The Analytic Press.
- Lacan, J. (2005). *Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση* (μτφρ. Ν. Λινάρδου-Μπλανσέ & Ρ. Μπλανσέ). Αθήνα: Εκκρεμές (πρωτότυπη έκδοση 1966).
- Lacan, J. (2005). *Le sinthome (1975-76)*. Paris: Seuil.
- Lacan, J. (2006). *Écrits* (trans. B. Fink). London: Norton (prototype edition 1966).
- Lacan, J. (2009). *Η διδασκαλία μου* (μτφρ. Ν. Λινάρδου-Μπλανσέ & Ρ. Μπλανσέ). Αθήνα: Εκκρεμές (πρωτότυπη έκδοση 2005).
- Lacan, J. (2011). *Encore\Αχώμη* (μτφρ. Β. Σκολίδη). Αθήνα: Ψυχογιός (πρωτότυπη έκδοση 1975).
- Lacan J. (2013). *Τα ονόματα του πατρός* (μτφρ. Β. Σκολίδη). Αθήνα: Ψυχογιός (πρωτότυπη έκδοση 2005).
- Lacan, J. (2014). *Σεμινάριο Δέκατο Έβδομο: Το αντίστροφο της Ψυχανά-*

- λυσης (μτφρ. Ν. Περτέση, Ν. Κατσόγιαννη, Φ. Σιάτιστας, Δ. Βεργέτης). Αθήνα: Ψυχογιός (1991).
- Lacan, J. (2015). *Μιλάω στους τοίχους* (μτφρ. Ν. Λινάρδου-Μπλανσέ). Αθήνα: Εκκρεμές (πρωτότυπη έκδοση 2005).
- Lacan, J. (2015). *Ο ατομικός μύθος του νευρωτικού* (μτφρ. Ν. Λινάρδου-Μπλανσέ). Αθήνα: Εκκρεμές (πρωτότυπη έκδοση 2007).
- Lane, C. (2001). Freud on group psychology. Shattering the dream of a common culture. In T. Dean & C. Lane (Eds), *Homosexuality and psychoanalysis* (pp. 147-167). USA: University of Chicago Press.
- Laurent, E. (2012). Η κοινωνία του συμπτώματος. Στο Δ. Ανδροπούλου, Ε. Θεοδωρίδης & Ν. Παπανικολάου (επιμ. έκδ.), *Λακανική κλινική της τοξικομανίας* (σσ. 23-52). Αθήνα: Εκκρεμές.
- Lawn, W., Aldridge, A., Xia, R., & Winstock, A.R. (2019). Substance-linked sex in heterosexual, homosexual and bisexual men and women: an online, cross sectional “Global Drug Survey” report. *Journal of Sexual Medicine*, 16, 721-732.
- Lebrun, J.-P. (2013). Μια κρίση εξανθρωπισμού. *Εκ των υστέρων*, 24, 35-49.
- Maitena, M., Shah, J., Madesclaire, T., & Gaissad, L. (2019). Chemsex experiences: narratives of pleasure. *Drugs and Alcohol Today*, 19(1), 11-22.
- Malengreau, P. (2012). Για την ψυχαναλυτική κλινική της τοξικομανίας. Στο Δ. Ανδροπούλου, Ε. Θεοδωρίδης & Ν. Παπανικολάου (επιμ. έκδ.), *Λακανική κλινική της τοξικομανίας* (σσ. 53-78). Αθήνα: Εκκρεμές.
- Μάτσα, Κ. (2011). Εξάρτηση από το διαδίκτυο. Η πιο σύγχρονη μορφή τοξικομανίας. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος & Κ. Σαμαρτζή (Επιμ.), *Υγεία, Ασθένεια και Κοινωνικός Δεσμός* (σσ. 581-601). Πάτρα: Opportuna.
- Μάτσα, Κ. (2012). Η οικογένεια στη δίνη της παγκοσμιοποίησης. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος & Κ. Σαμαρτζή (επιμ. έκδ.), *Οικογένεια και νέες μορφές γονεϊκότητας* (σσ. 173-191). Πάτρα: Opportuna.
- Maxwell, S., Shahmansesh, M., & Gafos, M. (2019). Chemsex behaviors among men who have sex with men: a systematic review of the literature. *International Journal of Drug Policy*, 63, 74-89.
- McCabe, S. E., Hughes, T. L., West, B. T., Veliz, P., & Boyd, C. J. (2019). DSM-5 alcohol use disorder severity as a function of sexual orientation discrimination; a national study. *Clinical and Experimental Research*, 43, 497-508.
- McDougall, J. (2001). *Τα χίλια και ένα πρόσωπα του έρωτα* (μτφρ. Δ. Τσαρμακλή). Αθήνα: Νεφέλη (πρωτότυπη έκδοση 1996).
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress and mental health in lesbian, gay and bisexual populations; conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674-697.
- Miller, J.-A. (2012). Κλείσιμο της ημερίδας. Στο Δ. Ανδροπούλου, Ε. Θεοδωρίδης & Ν. Παπανικολάου (επιμ. έκδ.), *Λακανική κλινική της τοξικομανίας* (σσ. 91-104). Αθήνα: Εκκρεμές.

- Morris, S. (2019a). Yes, has no meaning if you can't say no: consent and crime in the chemsex context. *Drugs and Alcohol Today*, 19(1), 23-28.
- Morris, S. (2019b). Too painful to think about: chemsex and trauma. *Drugs and Alcohol Today*, 19(1), 42-48.
- Ogden, T. (2005). On holding and containing, being and dreaming. In *This art of psychoanalysis* (pp. 93-108). USA: Routledge.
- Olievenstein, C (2004). *Το μη-λεχθέν των συναισθημάτων* (μτφρ. Μ. Παπαδέλη). Αθήνα: Κέδρος (πρωτότυπη έκδοση 1987).
- Pakianathan, M., Whittaker, W., Lee, M. J. et al. (2018). Chemsex and new HIV diagnosis in gay, bisexual and other men who have sex with men attending sexual health clinics. *HIV Medicine*, 19, 485-490.
- Palanques, E.G. (2012). Μια προϋπόθεση δυνατότητας. Στο Δ. Ανδροπούλου, Ε. Θεοδωρίδης & Ν. Παπανικολάου (επιμ. έκδ.), *Λακανική κλινική της τοξικομανίας* (σσ. 119-140). Αθήνα: Εκκρεμές.
- Παπαδοπετράκης, Γ., & Παπατριανταφύλλου, Α. (2017). *Chemsex: η χρήση ψυχοδραστικών ουσιών σε περιβάλλοντα ανδρών που κάνουν σεξ με άνδρες* (ΑΣΑ). Αθήνα: Αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, 18 Άνω.
- Παπαδοπετράκης, Γ., & Πούλιος, Α. (2019). Το HIV/AIDS και η μετάδοση του στίγματος. Εφημ. *Εφημερίδα των Συντακτών* (Αθήνα), ένθετο *Αόρατη Ιστορία. Διαδρομές, Βιώματα και Πολιτικές των ΛΟΑΤΚΙ+ στην Ελλάδα* (επιμ. έκδ. Δ. Αγγελίδης, Ν. Παπαθανασίου & Ε.-Ο. Χρηστίδη). 8-9/6/2019, σσ. 32-33.
- Plateau, T., Rebody, R., Dunbar, N., Lebacqz, T., & Collins, B. (2019). The problematic chemsex journey: a resource for prevention and harm reduction. *Drugs and Alcohol Today*, 19(1), 49-54.
- Pedinielli, J.-L., Bertagne, P., & Gimenez, G. (2013). *Κλινικές δομές: Νευρώσεις, ψυχώσεις, διαστροφές* (επιμ. Ν. Παπαχριστόπουλος). Πάτρα: Opportuna (πρωτότυπη έκδοση 2006).
- Πούλιος, Α. (2015). Από τη βία της σεξουαλικότητας στη σεξουαλικότητα της βίας: η κλινική της σεξουαλικότητας εντός του λόγου του Καπιταλιστή. *Σύναψις*, 39(2), 55-58.
- Πούλιος, Α. (2018). Υστορίες οροθετικότητας: το σώμα ως φραγμός στην εισβολή του σύγχρονου κοινωνικού Άλλου. Στο Λ. Κανελλοπούλου (Επιμ.), *Η υποκειμενικότητα σε δοκιμασία στο σύγχρονο κοινωνικό δεσμό* (σσ. 104-128). Αθήνα: Πεδίο.
- Πούλιος, Α. (2019). Chemsex: η υποκειμενικότητα πέρα από το ναρκωτικό και το σεξ. *7η Πανελλήνια Συνάντηση AIDS & Ηπατίτιδες, Πρόληψη, Διάγνωση, Θεραπεία*. Αθήνα, 19-21 Σεπτεμβρίου, Ξενοδοχείο Τιτάνια.
- Πούλιος, Α., Πρωτοπαπάς, Κ., Ψυχογιού, Μ., Παπαδοπετράκης, Γ., Παπαδοπούλου, Μ., Χάνος, Σ., Τσιόδρα, Μ., Ταπεινός, Θ., Μάτσης, Σ., Αντωνιάδου, Α., & Κανελλοπούλου, Λ. (2019). Η συσχέτιση οροθετικότητας με την ψυχαγωγική χρήση ψυχοτρόπων ουσιών στο σεξ (chemsex)

- και τις επιπτώσεις της σε άνδρες που κάνουν σεξ με άνδρες (ΑΣΑ). *Ελληνικά Αρχεία AIDS*, 27 (1), ΔΑ19 40-41.
- Press, J. (2016). Metapsychological and clinical issues in psychosomatics research. *International Journal of Psychoanalysis*, 97, 89-113.
- Prestage, G., Hammoud, H., Jin, F., Degenhardt, L., Bourne, A., & Maher, L. (2018). Mental health, drug use and sexual risk behavior among gay and bisexual men. *The International Journal of Drug Policy*, 55, 169-179.
- Race, K. (2015). 'Party and Play': online hook-up devices and the emergence of PNP practices among gay men. *Sexualities*, 18(3), 253-275.
- Rappoport de Aisemberg, E. (2010). Psychosomatic conditions in contemporary psychoanalysis. In M. Aisenstein & E. Rappoport de Aisemberg (Eds), *Psychosomatics today: A psychoanalytic perspective* (pp. 111-130). International Psychoanalytic Association.
- Saketopoulou, A. (2011a). Minding the gap: intersections between gender, race and class in work with gender variant children. *Psychoanalytic Dialogues*, 21(2), 192-209.
- Saketopoulou, A. (2011b). Queer children, new objects; the place of futurity in Loewald's thinking. *DIVISION/Review*, 1, 38-39.
- Saketopoulou, A. (2014). To suffer pleasure: The shattering of the ego as the psychic labor of perverse sexuality. *Studies in Gender and Sexuality*, 15(4), 254-268.
- Saketopoulou, A. (2019). The draw to Overwhelm: Consent, risk and the re-translation of Enigma. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 67(1), 133-167.
- Σαμαρατζή, Κ. (2006). Η κοινωνική εγγραφή της σεξουαλικής παρέκκλισης: ο λόγος για τη διαστροφή. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος (επιμ. έκδ.), *Ψυχανάλυση και κοινωνικά συμπτώματα* (σσ. 73-100). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Sauret, J.-M. (2009). *Malaise dans le capitalisme*. Toulouse: Presses Universitaires du Mirail.
- Schmidt, A. J., Bourne, A., Weatherburn, P., Reid, D., Marcus, U., & Hickson, F. (2016). Illicit drug use among gay and bisexual men in 44 cities: findings from the European MSM Internet Survey (EMIS). *International Journal of Drug Policy*, 38, 4-12.
- Sewell, J., Miltz, A., Lampe, F. C. et al. (2017). Poly drug use, chemsex drug use, and associations with sexual risk behaviour in HIV-negative men who have sex with men attending sexual health clinics. *The International Journal of Drug Policy*, 43, 33-43.
- Smith, V., & Tasker, F. (2017). Gay men's chemsex survival stories. *Sexual Health*, 15(2), 116-122.
- Soler, C. (2015). *Η κατάρα του φύλου* (μτφρ. Κ. Κουκουλλάκη). Αθήνα: Πλέθρον.
- Stuart, D. (2019). Chemsex: origins of the word, a history of the pheno-

- menon and a respect to the culture. *Drugs and Alcohol Today*, 19(1), 3-10.
- Théry, I. (2012). Διαφορετικότητα των φύλων, ομοφυλοφιλία και διαγενηαλογική σειρά. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος & Κ. Σαμαρτζή (επιμ. έκδ.), *Οικογένεια και νέες μορφές γονεϊκότητας* (σσ. 657-701). Πάτρα: Opportuna.
- Tomkins, A., George, R., & Kilner, M. (2018). Sexualised drug taking among men who have sex with men: a systematic review. *Perspectives in Public Health*, 138(4). DOI: 10.1177/1757913918778872
- Torres, T. S., Bastos, L., Kamel, L., Bexerra, D. R., Fernandes, N. M., Moreira, R. I., Garner, A., Veloso, V. G., Grinsztejn, B., & De Boni, R. B. (2020). Do men who have sex with men report alcohol and illicit drug use before/during sex (chemsex) present moderate/high risk for substance use disorders? *Drug and Alcohol Dependence*. doi:https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2020.107908
- Tziallas, E. (2015). Gamified eroticism: gay male “social networking” applications and self-pornography. *Sexuality and Culture*, 19, 759-775.
- Vanier, A. (2018a). Ο διαχωρισμός σήμερα. Στο Λ. Κανελλοπούλου (Επιμ.), *Η υποκειμενικότητα σε δοκιμασία στο σύγχρονο κοινωνικό δεσμό* (σσ. 345-386). Αθήνα: Πεδίο.
- Vanier, A. (2018b). Αδελφική βία. Στο Λ. Κανελλοπούλου (Επιμ.), *Η υποκειμενικότητα σε δοκιμασία στο σύγχρονο κοινωνικό δεσμό* (σσ. 256-269). Αθήνα: Πεδίο.
- Winnicott, D. (1979). *Το παιδί, το παιχνίδι και η πραγματικότητα* (μτφρ. Γ. Κωστόπουλος). Αθήνα: Καστανιώτης (πρωτότυπη έκδοση 1971).
- Winnicott, D. (1986). *Home is where we start from. Essays by a psychoanalyst*. Great Britain: Penguin Books.
- Winnicott, D. (1991). *Από την παιδιατρική στην ψυχανάλυση* (μτφρ. Θ. Χατζόπουλος). Αθήνα: Καστανιώτης (πρωτότυπη έκδοση 1958).
- Winnicott, D. (2003). *Διαδικασίες ωρίμανσης και διευκολυντικό περιβάλλον* (μτφρ. Θ. Χατζόπουλος). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Zafiroopoulos, M. (2006). Το μεταμοντέρνο αξίωμα του τέλους του νευρωτικού: κοινωνικο-κλινικά διακυβεύματα. Στο Ν. Παπαχριστόπουλος (επιμ. έκδ.), *Ψυχανάλυση και κοινωνικά συμπτώματα* (σσ. 135-152). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Zaltzman, N. (2019). *Η αναρχική ενόρμηση* (επιμ. Γ. Στεφανάτος). Αθήνα: Εστία (πρωτότυπη έκδοση 1979).
- Zeuthen & Gammelgaard, (2017). Enigmatic sexuality. In N. Giffney & E. Watson (Eds), *Clinical encounters in sexuality; Psychoanalytic practice & queer theory* (pp. 301-312). Punctum Books.